OPENLUCHTMUSEUM HARKEMA

de Spitkeet

WWW.DESPITKEET.NL

De Dunen 3, 9281 KT Harkema • tel. 0512 840431 • tel. 06 83417414 • Email: info@despitkeet.nl • Internet: www.despitkeet.nl
Openingstijden: Van 1 april t/m 31 oktober Dinsdag t/m zaterdag van 10.00 uur tot 17.00 uur • Zondag van 13.00 uur t/m 17.00 uur. Groepen op afspraak het gehele jaar.

Wenje yn in pikehok
Pagina 5

'Niet was ellendiger om aan te zien...'
Pagina 9

Programma 2016
Pagina 11

Wonen in de malmoune
Pagina 13

Van leegstand naar themapark

Een woningwethuisje uit 1912, het armenkerkhof van 1870, een stuk grond, een replica van een spitkeet uit 1860 en de geschiedenis tussen 1850 en 1950 op de Fries-Groningse Heide... Een prachtig historisch rijtje die in het kort weergeeft wat in 1990 de aanleiding was om de Stichting Friesch-Groningsche Heide in het leven te roepen.

De Stichting, waarin een drietal organisaties is vertegenwoordigd, is van mening dat dit stukje geschiedenis niet verloren mag gaan voor het nageslacht. Daarvoor is de historie van het leven, wonen en werken in deze streek te belangrijk. De -soms erbarmelijke- omstandigheden waarin onze voorouders hebben geleefd, mogen niet worden vergeten. Bovendien is er uit het verleden - op velerlei manieren- lering te trekken. Reden waarom het Themapark ook actief is op educatief gebied.

De oprichting was geen gemakkelijke klus. In de beginperiode was niet iedereen even enthousiast om de plannen op de juiste waarde te schatten. Maar gelukkig waren er ook die wel vertrouwen hadden. Met de steun van verschillende organisaties en mensen uit de omgeving, hebben de vrijwilligers er uiteindelijk een succesverhaal van weten te maken.

Is het na 25 jaar alleen maar passen op de winkel? Zeker niet! En al helemaal niet bij een themapark-museum als De Spitkeet. We zullen altijd weer met iets nieuws komen voor onze bezoekers. Maar daar hebben we u bij nodig. Daarom hopen wij van ganser harte dat wij n de toekomst op uw steun mogen blijven rekenen. Ondertussen gaan wij in ieder geval door met ons werk voor jong en oud. Zo blijven we educatieve programma's voor scholen ontwikkelen en gaan wij door met het organiseren van culturele activiteiten in de regio en op het themapark zelf.

Op deze plaats kan ik niet genoeg benadrukken hoeveel dank wij zijn verschuldigd aan al diegenen die dit succes mede mogelijk hebben gemaakt. Wellicht dat de beste manier hiertoe is, om u van harte uit te nodigen op ons themapark. Zodat ook u deelgenoot kunt worden van al dit moois.

Namens het bestuur van Themapark De Spitkeet,

Jarig Wijma,
voorzitter

Themapark vertelt bijzondere geschiedenis

De Spitkeet viert 25-jarig jubileum

Themapark 'De Spitkeet' viert dit jaar het 25-jarig jubileum. De plannen voor dit openluchtmuseum van Harkema ontstonden in 1989. En men had direct al een lokatie op het oog: tussen de Betonwei en de Mûntsegroppe. In 1990 werd de Stichting Friesch-Groningsche Heide opgericht. Deze stichting werd belast met de haalbaarheid en uitvoering van de plannen.

Het idee voor het populaire openluchtmuseum ontstond toen er een woning leeg kwam van de Stichting Woningbouw Achtkarspelen (SWA). Het betrof één van de laatste nog bestaande woningen uit de beginperiode van de SWA. Nagenoeg alle andere woningen in de nabije omgeving werden in 1967/'68 afgebroken. Deze woning ontliep dit lot omdat de familie Borger destijds niet wilde vertrekken. En dus stond de SWA in 1989 voor de keuze om de woning te verbouwen en aan te passen aan de eisen van de tijd, óf er een museum van te maken. Gelukkig onderkende de SWA de historische waarde van de woning. De stichting koos ervoor de woning in oorspronkelijke staat te bewaren en er een museum van te maken.

Symbolisch bedrag

De woningbouwstichting zocht en vond steun voor de plannen bij Plaatselijk Belang van Harkema en de Stichting Oud-Achtkarspelen.

Lees verder op pagina 3

Altijd geholpen door iemand die u kent

Ook voor hulp bij overstappen

Nu € 50 cadeau bij onze betaal-rekening*

* Deze actie loopt van 27 november 2015 tot en met 29 februari 2016. Alleen i.c.m. een RegioBank spaarrekening. Stap over en laat uw inkomen storten. Vraag naar de voorwaarden.

VAN WIEREN ADVISEURS BV
VERZEKERINGEN • BANKZAKEN • HYPOTHEKEN

Van Wieren Adviseurs B.V.
De Buorren 17
9289 HD Drogeham
T 0512 - 33 10 19
E info@vanwieren.net
I www.vanwieren.net

Wij zijn uw bank. RegioBank
Zelfstandig Adviseur

Erkend rietdekkersbedrijf

Jelle Batema

Sumar

www.jellebatema.nl

HET ADRES

VOOR AL UW VOORKOMENDE RIETDEKKERS WERKZAAMHEDEN!

Heerenweg 58 Sumar • Tel.: 0512 - 37 26 31 b.g.g. 06 - 53 98 33 76

ONDERSTAANDE BASISSCHOLEN FELICITEREN DE SPITKEET MET HET 25 JARIGE JUBILEUM

CBS De Merlettes
Goudtsjeblomstrjitte 22
9288 AM Kootstertille
Tel : 0512-331951
www.merlettes.noventa.nl

CBS "De Oanrin"
Piterpôlle 29, 9286 EM Twijzel
Telefoon: 0511-541046
www.oanrin.noventa.nl

CBS de Reinbôge Twijzelerheide
Skoalstrjitte 1
9287 LV Twijzelerheide
Tel.: 0511441307
www.reinboge.noventa.nl

CBS "De Wynroas"
Ikeloane 10 9281 RB Harkema
T: 0512 - 36 17 11
www.oanrin.noventa.nl

Samenwerkingsschool Augustinusga
SWS Stynsgea
WB. Van der Kooiwei 2/36
9284TJ Augustinusga
Tel: 0512-351718

It Skriuwboerd
B.J. Schurerweg 14
9231 CE Surhuisterveen
T 0512 - 36 85 30
www.skriuwboerd.nl

Gearwurking "De Wâldiik"
Domela Nieuwenhuisstrjitte 53
9233 KN Boelenslaan
T 0512 34 26 78
www.dewaldiik.nl

OBS 't Holdersnêst
Homear 1
9281 LN Harkema
T 0512-362846
www.holdersnest.nl

De Balkwar
Swanneblomstrjitte 11
9288 AB Kootstertille
T 0512 - 33 18 18
www@debalkwar.nl

o.b.s. De Mienskip
Groenkamp 3
9285 SZ Buitenpost
T 0511-542021
www.@demienskip.nl

o.b.s. 'It Twaspan'
Schoolstraat 4
9287 LV Twijzelerheide
T 0511 - 44 31 28
www.@obstwaspan.nl

Themapark vertelt bijzondere geschiedenis

De Spitkeet viert 25-jarig jubileum

Ook deze organisaties zagen het belang om de woning te restaureren en voor het nageslacht te bewaren. Vervolgens droeg SWA de woning over aan de Stichting Friesch-Groningsche Heide, die bestond uit vertegenwoordigers van de drie genoemde organisaties. De stichting betaalde er het symbolische bedrag van één gulden voor. Bij de overdracht hoorde ook het heideveld tussen Barchhiem en de Bulten.

De verwezenlijking van het SWA-Hûs smaakte naar meer. Zo ontstonden er al snel plannen om een themapark op te richten. "Wanneer de plannen allemaal verwezenlijkt worden, dan krijgt het dorp Harkema er een toeristische attractie bij, die jaarlijks rond de 8000 bezoekers moet trekken', zo hield Wiebren Wijma, de toenmalige voorzitter van de Stichting het gemeentebestuur van Achtkarspelen voor. De gemeente was om. In februari 1991 ontving de Stichting een subsidiebedrag waarmee het verder kon.

De Spitkeet, waar het themapark naar is vernoemd, kent een bijzondere geschiedenis. In 1963 werd er ter gelegenheid van de nieuwe Frieslandhal in Leeuwarden een tentoonstelling gehouden: de Frisiana. Eén van de tentoongestelde objecten was een nagebouwde spitkeet van Tjerk van der Veen en Iebeltje van der Bij. Daarvan stond het origineel op de Fûgelkamp in Harkema, waar het rond 1860 moet zijn gebouwd. In Leeuwarden werd de plaggenhut opnieuw opgetrokken door de gebroeders Klaas en Hendrik Land. Na de tentoonstelling werd de spitkeet in 1964 op het Armenkerkhof neergezet. Het was de prelude van wat later het succesvolle themapark in Harkema zou worden.

Doel St. Friesch-Groningsche Heide

Het doel van de Stichting Friesch-Groningsche Heide wordt als volgt omschreven: 'Het tonen van het verband tussen natuur, wonen en werken op de arme Fries-Groningse heide in de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw en voorts al hetgeen met het één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. De Stichting wil dit doel bereiken door in Harkema een Themapark op te zetten, waarin kenmerkende zaken uit de geschiedenis van de Fries-Groningse heide verzameld worden en dit voor een breed publiek toegankelijk maken.'

Aantal bezoekers Spitkeet groeit

De bezoekersaantallen zijn in de loop der jaren behoorlijk toegenomen. In het eerste jaar waren er 150 belangstellenden. Doordat het park steeds verder werd uitgebreid, kwamen er ook steeds meer bezoekers. In 2003 waren er 6000 bezoekers, in 2012 waren dat er al 10.000 en aan het einde van 2015 verwacht men zo'n 16.000 gasten te hebben ontvangen.

Geregistreerd Museum

In 2004 kreeg De Spitkeet het keurmerk van Geregistreerd Museum. Deze erkenning houdt in dat het openluchtmuseum De Spitkeet voldoet aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functie van een museum. Hierbij moet aan voorwaarden worden voldaan op het gebied van financiën, beleid, collectie en deskundigheid. Door deze status is het gemakkelijker om subsidie te krijgen.

GEREGISTREERD MUSEUM

Rene Hiemstra
tweewielers
het adres voor al uw fietsplezier
Warmoltsstrjitte 33a
9281 PL Harkema
Tel. 0512-361101
www.renehiemstra.nl

de diske
foar bist en tún
Warmoltsstrjitte 115
Harkema
Tel. 0512-366620
www.dediske.frl

machinale fabricage van kozijnen, ramen en deuren
DAM HOUT
timmerfabriek
Postbus 1 9280 AA Harkema
Tel. 0512 - 36 12 79
Fax 0512 - 36 16 99
Email info@damhout.nl

SLAGERIJ DE TOER
KWALITEIT EN SMAAK
De Kolk 1A
Surhuisterveen
Tel. 0512-760220

MAKLO
Handel en Verhuur
• verplaatsbare accomodaties
• bouwmachines
• rijplaten
• steiger- en klimmateriaal
• aannemersmaterieel
www.maklo.nl Harkema - Noordbergum info@maklo.nl

LAND TRANSPORT
Harkema Sinds 1923
www.landtransport.nl

HairReset Jantien: ruim 40 jaar ervaring in het oplossen van hoofdhuid- en haarproblemen

Hoedjes en petten

Dameshaarwerken

Herenhaarwerken
HairReset Instituut Jantien is al tientallen jaren specialist op het gebied van haaraanvulling. We bieden alle zorg en houden rekening met uw privacy. Voor mensen die tijdelijk haarloos zijn of blijvend kaal, hebben we de nieuwste en mooiste modellen haarwerken. Deze natuurlijk ogende en gemakkelijk te dragen haarwerken zijn er voor jong tot oud en voor zowel vrouwen als mannen. Voor de buitenwereld lijkt het gewoon uw echte haar.
HairReset instituut Jantien
HairReset Instituut Jantien
De Singel 16,
9281 LK Harkema
Telefoon:
0512 - 36 00 03
Mobiel:
06 - 30 56 85 07
Email:
info@hairresetjantien.nl
Internet:
www.hairresetjantien.nl
SEMH erkend leverancier

AWE Fotografie
Warmoltsstrjitte 49 Harkema www.awefotografie.nl

Hartholt
Rozenkwekerij & Bloemenwinkel
Lândyk 2
9289 LEDrogeham
tel. 0512 – 332972
Voor elke gelegenheid leveren wij het juiste bloemwerk!!
Naast bloemen, planten, potten, vazen en accessoires verkopen wij ook aardappelen en groente. Rouwbloemstukken en bruidswerk kunt u bij ons naar uw wens laten maken.
volg ons op Facebook: bloemenwinkel Hartholt

Door woningnood gedwongen...

Wenje yn in pikehok

Themapark De Spitkeet beschikt over een prachtige ontvangstruimte dat bekend staat als 'It Skiepehok' (schaapskooi). Het zal u niet verbazen dat de ruimte is gebouwd in de vorm van een schaapskooi. Niet zonder reden, want vroeger lagen hier uitgestrekte heidevelden waarop de boeren uit de omliggende dorpen hun schapen lieten grazen. 's Nachts verbleven de dieren in de schaapskooi. It Skiepehok biedt ruimte voor groepsactiviteiten en als vertrekpunt van de gasten om al het andere moois op het themapark te aanschouwen.

Zoals bijvoorbeeld de spitkeet waar het themapark naar is vernoemd. Een spitkeet is een ander woord voor plaggenhut. De spitketen werden gebouwd van heideplaggen, de muren waren soms wel één meter breed. Op het dak lag stro of riet en soms lagen er plaggen. Voor de stevigheid gebruikte men palen en planken. De vloer was vaak gewoon van zand of leem. In het kamertje was een 'open haard' waar een grote pan hing waarin het eten werd gekookt.

De meeste keten werden een halve meter de grond ingegraven. Dit deed men omdat men dan gebruik kon maken van de aardwarmte. De spitkeet werd vaak in één dag gebouwd met behulp van vrienden en buren. Meestal waren het grote gezinnen die in zo'n hut leefden. De ouders sliepen in de kleine bedstee, de kinderen onder de bedstee of her en der over de vloer. Achter de bedstee was ruimte voor één of twee geiten, de koe van de arbeider.

Tjerk en Iebeltje

De spitkeet van Tjerk van der Veen en Iebeltje van der Bij diende als voorbeeld voor de spitkeet op het Themapark. De originele woning is rond 1860 gebouwd op de Fûgelkamp, waar tegenwoordig de sportvelden zijn. De hut had een houten topgevel. Dit hout, waar Tjerk fl. 3,50 voor had betaald, was afkomstig van een kap van een oude hooiberg. Het geld had hij van z'n zoon gekregen die als remplaçant (plaatsvervanger voor iemand anders) in het leger diende.

De vloer was van leem en werd op zaterdag bestrooid met fijn zand, afkomstig uit één van de vele zandputten. Het dak bestond uit roggestro en sparretjes die afkomstig waren uit een bos nabij. Er zat geen zolder in de hut en boven de vuurpot werd het roggestro op 't laatst zo zwaar van roet, dat het naar beneden kwam. Huisraad was er niet en stoelen ontbraken eveneens. De slaapplaats bestond uit heide en varens. Rond de eeuwwisseling stonden er zo'n negen hutten op de Fûgelkamp, voor het merendeel bewoond door kinderen van Tjerk en Iebeltje. In totaal kreeg het echtpaar dertien kinderen.

Holwoning

Volgens schriftelijke bronnen gingen rond 1790 voor het eerst mensen op de heide wonen. In de 19de eeuw kwamen er steeds meer bewoners. Mensen die geen (vast) werk hadden en geen huis konden kopen of huren, kwamen op de heide terecht. Zij bouwden hier een hut van heideplaggen. Er waren echter ook mensen die niet bij machte waren om zelfs maar een plaggenhut te bouwen. Zij woonden in de wal van een dijk of onder de grond.

Zo woonde Sjoerd de Roos omstreeks 1900 in een holwoning tussen Drachtstercompagnie en Trimunt. In een hoge dijkswal had hij zijn hol uitgegraven. Daarom werd hij ook 'Sjoerd út de Wâl' genoemd. Sjoerd was een eenvoudige man die zijn geld onder andere verdiende met het stukslaan van stenen die na het afgraven van het veen aan de oppervlakte waren gekomen. De brokstukken werden onder meer gebruikt voor het verharden van wegen. Door een scherf van zo'n steen is hij aan één oog blind geworden.

Onderduikershol

Gedurende de Tweede Wereldoorlog woonde er een groot gezin met jongens van omstreeks achttien jaar naast de noodslachtplaats die nabij het armenkerkhof stond. In de laatste jaren van de oorlog wilden de Duitsers vooral jonge

mannen in hun fabrieken hebben om wapentuig voor hen te maken. Hun eigen jongens waren aan het front. Geregeld hielden ze razzia's om jongelui te pakken te krijgen. Om uit handen van de vijand te blijven hadden die mannen hier een hol gegraven waarin ze bij gevaar onderdoken.

Eén van de mensen die in dit hol heeft gezeten was Sytze Ophuis. De ingang was een rond gat waar precies een fietswiel in paste. Wanneer ze er in zaten, konden ze van binnen dit wiel voor de opening plaatsen. Alles was bedekt met een laag groene zoden zodat de ingang één geheel was met de rest van de wal. Het viel dus helemaal niet op.

Armenkerkhof

In 1870 kwam er een armenkerkhof op de Hamsterheide. Pas in 1879 werden de eerste drie overledenen hier begraven. Dat kwam omdat er geen klok op de begraafplaats aanwezig was. Door het luiden van de klok moesten de boze geesten verjaagd worden. In totaal zijn er ongeveer 220 mensen begraven, waarvan de helft kinderen waren. Vanwege de slechte woon- en leefomstandigheden was de kindersterfte hier vrij hoog. Het drinken uit de sloot of een dobbe was niet al te gezond en bovendien kregen de kinderen veel te weinig en te eenzijdig eten; ziekenzorg bestond hier vrijwel niet.

Op het armenkerkhof van Harkema werd in 1874 een baarhuisje gebouwd. Dit diende als bergplaats voor het gereedschap dat bij een begrafenis nodig was. Maar ook werd hier, vanwege het gevaar van besmettelijke ziekten, de overledene opgebaard. In Groninger Opende staat nog het oorspronkelijke

huisje dat daar in 1872 is gebouwd op de armenbegraafplaats. Dat huisje heeft als voorbeeld gediend voor het gebouwtje op het Themapark.

Pikehok

Na de Tweede Wereldoorlog was er in Nederland veel woningnood. Maar in onze streken was de nood wel uitzonderlijk hoog. Als twee mensen wilden trouwen was er vaak geen huis beschikbaar. Soms werd een klein stukje bij de woning van de ouders aangebouwd. Heel vaak stond op het ruime erf een groot kippenhok. Dat werd dan betimmerd en zo ingericht dat het jonge paar er voorlopig kon wonen.

Mindert Borger heeft tot ongeveer 1970 in zo'n kippenhok gewoond. Deze stond op dezelfde plaats als de huidige Pikehokwoning. In het kader van de zogenaamde krotopruiming is het hok uiteindelijk met steun van de gemeente afgebroken.

Voor al uw bruiloften, feesten en vergaderingen

Geert & Tineke

CAFÉ-BAR DE KLOK
Bouwe Harkemastrjitte 1
Tel. 0512-365555

it knip hûske

Nijkamp 22
Harkema
0512 365815
www.kniphuske.nl

- Dames & Heren Kapsalon
- Bruidskapsels
- Visagie
- Schoonheidssalon

Gea MODE
BABY, DAMES, HEREN EN MEER

Betaalbare wintermode

vol met trends en basis artikelen

Reitsmastrjitte 38 Harkema
Tel. 0512 - 36 35 37
www.gea-mode.nl

JB ICT&Onderhoud

Jan van der Bij
Tel. 06-13376137
Ikeloane 17 | 9281 RB Harkema

DEVRIES ACCOUNTANTS
EVERTS ADVIESGROEP
NUMAN

SURHUISTERVEEN · RODEN · DRACHTEN · DE WESTEREEN

GEFELICITEERD MET JULLIE 25-JARIG JUBILEUM!

DVEN ACCOUNTANTS ADVIESGROEP

Gedempte Vaart 14
9231 AV Surhuisterveen

0512 362 445
surhuisterveen@dven.nl
www.dven.nl

www.janvandertuin.nl

timmer- & onderhoudsbedrijf
j. van der tuin

Warmoltsstrjitte 157
9281 PP Harkema
Tel. 06-29206422
info@janvandertuin.nl

nieuwbouw
verbouw
renovatie
serrebouw
systeemplafonds
keukens & badkamers

de Wâldsang
Cultuurcentrum
muziek en meer . . .

Bekijk ons aanbod op
www.cultuurcentrumdewaldsang.nl
of bezoek ons op facebook

Snel aan de beurt, gegarandeerd

aan de beurt bij kassa
1
2
3
4
boodschappen gratis

Onnodig wachten is nooit prettig en zeker niet in de supermarkt. Jumbo biedt daarom de kortewachttijdgarantie. Ben je de vierde wachtende bij de kassa? Is er geen kortere rij en kan er een kassa bij? Dan krijg je je boodschappen gratis. Kijk voor de spelregels op jumbo.com/7zekerheden.

Hallo JUMBO
Jumbo, Surhuisterveen, Torenplein 27

Cultuur een warm hart toedragen

en er samen volop van genieten.

Rabobank Drachten Friesland Oost ondersteunt lokale musea.
Musea hebben zoveel moois te bieden, van emotie en inspiratie tot zelfs educatie. Vanuit die verbindende kracht willen wij musea voor iedereen toegankelijk maken. Daarom ondersteunen wij graag de Museumkidsweek.
Lees meer over cultuur op rabobank.nl

Een aandeel in elkaar

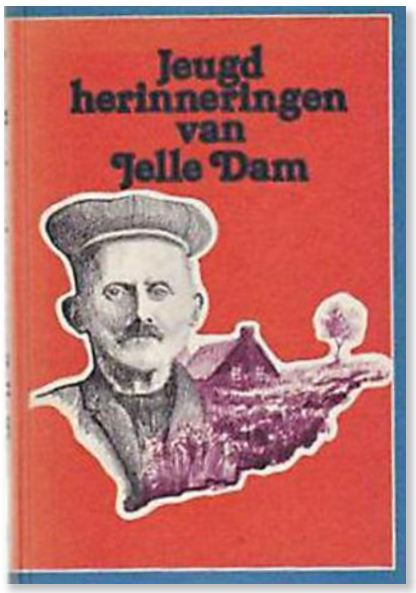
Rabobank

Jelle Durks Dam (1857-1935):
Voorvechter van het arme heidevolk

Jelle Durks Dam (1857-1935) was geboren als zoon van Durk Klazes Dam en Hinke Jans Pama. Zijn ouders hadden zeven kinderen, allen jongens, en Jelle was daarvan de jongste. Hij is opgegroeid in een spitkeet en heeft de armoede aan den lijve ervaren. Hij woonde in het zuidelijke deel van Harkema, dat toen onder Surhuizum viel.

Dam had meer ontwikkeling genoten dan de meeste andere heidebewoners. 's Zaterdags was hij enkele jaren naar de Normaalschool in Buitenpost geweest om onderwijzer te worden. Maar deze opleiding heeft hij niet afgemaakt, omdat zijn medeleerlingen hem niet als hun gelijke wilden accepteren. Daarna leerde hij het timmervak en werkte hij bij de gereformeerde timmerman Klaas de Jong uit Drogeham. Deze was zelf ook van de heide afkomstig, maar had zich weten op te werken tot zelfstandig timmerman.

Dam trouwde met zijn dorpsgenote Neeltje Hendriks Veenstra. Hij werd voorzitter van de socialistische Volkspartij en kwam op voor de belangen van de arme heidebevolking. Hij schreef regelmatig artikelen in het 'Friesch Volksblad' en 'De Ploeger'. Op latere leeftijd heeft hij zijn herinneringen aan het leven op de heide aan het papier toevertrouwd. Zijn beschrijvingen geven een goed beeld van de moeilijke omstandigheden waarin de heidebevolking leefde.

Lykele Jansma heeft in 1978 dit unieke verslag uitgegeven in de vorm van een boek, met als titel 'Jeugdherinneringen van Jelle Dam'. Vanwege de grote vraag naar dit boek zijn er in 2003 en 2008 herdrukken van dit boek verschenen. Het boek is voor € 10,- verkrijgbaar bij De Spitkeet.

De Parken

In 1912 besloot de gemeente Grootegast dat er een onderzoek naar de woonsituatie in de Parken, in Opende-Zuid, moest worden uitgevoerd. Jelle Dam, die toen in Opende woonde, werd met dit onderzoek belast. Zijn advies aan de burgemeester luidde dat de woningen lang niet voldeden aan de minimale eisen. Hieronder volgt een beschrijving van een woning die door Jelle Dam werd bezocht.

Grootte der woning?
- Antwoord: 3.20 m.

Grootte van 't gezin?
- Antwoord: 9 personen.

Hoogte van de vloer tot de zolder?
- Antwoord: zolder niet aanwezig, tot nok 2.80 m.

Bedsteden?
- Antwoord: 1.20 meter lang en breed (daarop sliepen 9 personen, van beiderlei kunne van één tot 18 jaar, en de ouders).

Drinkwater?
- Antwoord: Uit de sloot 'n eind achter de woning.

Privaat?
- Antwoord: Niet aanwezig.

Grootte en aantal der lichtramen?
- Antwoord: 2, ieder ruim 40 cm.

Muren?
- Antwoord: Heidespitten, hoog één meter.

Dak?
Antwoord: Stroo.

Woningwetwoning
Jelle Dam Hûs

Het Jelle Dam Hûs op het terrein van Themapark De Spitkeet stamt uit dezelfde periode als het S.W.A.-Hûs, maar is geen monument. Deze verbouwde woning is tot 1995 bewoond geweest. Het aangebouwde gedeelte diende als verpleegkamer voor een bewoonster die aan tuberculose leed. Later is er een badkamer van gemaakt.

In andere woningen werd de aanbouw veelal gebruikt als winkeltje. Vroeger kwam het vaak voor dat de man bijvoorbeeld een kleine boer was en de vrouw in huis een winkeltje runde. In de andere vertrekken staan allerlei machines en gebruiksvoorwerpen.

Colofon

25 jaar De Spitkeet
1ste jaargang - najaar 2015

Een uitgave van:
Multiplus B.V. Drachten
Zonnedauw 4 • 0512 54 17 07
www.multiplusdrachten.nl

i.s.m.
Themapark/Openluchtmuseum 'De Spitkeet'
De Dunen 3 • 9281 KT Harkema
0512 84 04 31 • b.g.g. 06 83 41 74 14
www.despitkeet.nl • info@despitkeet.nl
www.facebook.com/spitkeet
IBAN: NL08 RABO 0304 2787 26
ANBI erkend

Open:
1 april t.m. 31 oktober di t.m. za: 10.00-17.00 uur
zo: 13.00-17.00 uur
Groepen op afspraak: het gehele jaar
8 oktober: gesloten i.v.m. vrijwilligersdag

Bestuur/beheer Spitkeet:
Jarig Wijma (voorzitter)
Martine Top (secretaris)
Anne Ytsma (penningmeester)
Sjoukje Spinder (activiteitencommissie)
Aly Rekker (museumregistratie)
Freerk de Vries (bouw en onderhoud)
Simon Hoeksma (p.r. en historie)
Renneke Wiersma (beheerster)

Redactie
Simon Hoeksma

Eindredactie
Marchel Bardis

Opmaak
Maurice de Jong

© Copyright 2015 - Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de uitgever of andere auteursrechthebbenden. Aan door derden toegezonden artikelen en/of foto's kan achteraf geen copyright worden ontleend. Aan de juiste weergave is de grootst mogelijke zorg besteed. Desondanks is het mogelijk dat bepaalde evenementen geen doorgang vinden of op een ander tijdstip plaatsvinden. De uitgever is daarvoor niet aansprakelijk. Ook voor het al dan niet nakomen van de in advertenties vermelde aanbiedingen, kan de uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden.

VO-Surhuisterveen

Ontstaan door unieke samenwerking

VO-Surhuisterveen staat voor een breed onderwijsaanbod en is ontstaan door een samenwerking tussen Singelland en Lauwers College. Als 'kleine brede school' bieden wij jou goed onderwijs, met de focus op jouw belangstelling en mogelijkheden. Ook betrokkenheid van ouders bij onze activiteiten vinden wij van groot belang: dit heeft een positief effect op de schoolresultaten van de leerling!

www.vo-surhuisterveen.nl

Singelland
Lauwers College

Langelaan 4 en 18
9231 EN Surhuisterveen

Goed onderwijs en met plezier naar school!

A.J. van der Bijl

Uw warme bakker

Kollum	0511-453600
Buitenpost	0511-543111
Drogeham	0512-331274
Dokkum	0519-292439
Surhuisterveen	0512-361298

Verzekeringen | Hypotheken | Kredieten

MEER STAD financiële dienstverlening

Postadres:	Bezoekadres:
Postbus 28	Warmoltsstrjitte 1
9280 AA Harkema	9281 PK Harkema
Tel. (0512) 36 55 51	info@meerstadvof.nl

Superior solutions by quality people

stokvis SERVICE stertil KONI stertil DOCK PRODUCTS

STERTIL SUPERIOR SOLUTIONS BY QUALITY PEOPLE

STERTIL B.V., POSTBUS 23, 9288 ZG KOOTSTERTILLE, NEDERLAND. TEL. +31 (0)512 334444
WWW.STERTIL.COM, INFO@STERTIL.NL, STERTIL, @STERTIL

Willem van Kammen
ADMINISTRATIE & ADVIES

Wij de cijfers, u de winst!

0512-548099 - 06-46312149
www.vankammenadministratie.nl

MONDZORG HARKEMA
MONDZORG SURHUISTERVEEN
Kies voor elkaar!

Loszittend kunstgebit?

Nieuw kunstgebit nodig?

Iris van der Vliet

Laat uw nieuwe gebitsprothese aanmeten door de prothesespecialist die het maken kan.

Iris van der Vliet is als ervaren en gediplomeerd Klinisch ProtheseTechnicus werkzaam op vestigingen in Harkema en Surhuisterveen.

Bij een loszittend kunstgebit biedt een klikgebit een vaste en zekere oplossing, waardoor u weer vrijuit kunt praten, lachen en afbijten. Klikgebitten worden ook door de zorgverzekeraar grotendeels vergoed. Vraag vrijblijvend advies.

- ☑ Zeer ruime openingstijden
- ☑ Veel tijd en persoonlijke aandacht
- ☑ Zorg aan huis

Ook voor kunstgebit-reparaties. Geen afspraak nodig!

Bel of kom langs voor vrijblijvend advies:

MONDZORG HARKEMA
De Singel 35, 9281 LL Harkema
Telefoon: 0512 - 364 029
www.mondzorgharkema.nl

MONDZORG SURHUISTERVEEN
Bartholomeüs Jacobus Schurerweg 2 /12,
9231 CE Surhuisterveen | Telefoon: 0512 - 360 658
www.mondzorgsurhuisterveen.nl

Het krimpende hart van dominee Van Duinen:

'Niet was ellendiger om aan te zien...'

Verschillende mensen hebben het moeilijke leven op de heide beschreven, zoals Jelle Dam, die zelf van de heide afkomstig was, en de dominees Kijlstra en Visscher. Ook dominee Tonnis van Duinen leverde met zijn boekwerkje 'Ons Dorp' een belangrijke bijdrage aan het inzichtelijk maken van de armoedige omstandigheden van zijn tijd.

Dominee Tonnis van Duinen (1817-1857) schreef onder het pseudoniem Thineus. Met zijn boekwerkje 'Ons Dorp' bedoelde hij zeer waarschijnlijk z'n woonplaats. Als predikant van Surhuisterveen kwam hij ook op de Surhuisterveensterheide (Boelenslaan), dat kerkelijk onder Surhuisterveen viel. In z'n boekje gaf hij een beschrijving van de situatie die hij daar aantrof:

Verrot stroo

'Maar daar verhieven, neen dat is het woord niet, daar lagen, op korteren of verderen afstand, niet minder dan 80 hutten, de verblijven van even zoo vele huisgezinnen, waarin, op zeer weinige, kleine uitzonderingen na, de bitterste, de scheeuwendste ligchamelijke armoede door nog grooter armoede des geestes werd overtroffen. Niets was ellendiger om aan te zien dan die hutten, zoodra men wist, dat zij verblijven van menschen waren. Van verreweg de meesten verhief zich alleen het dak boven den beganen grond, een dak gedeeltelijk door half verrot stroo, gedeeltelijk door plaggen en zoden, met allerlei onkruid begroeid, gevormd.

Andere weer waren er, die geheel in eene zoogenaamde wijkswal waren uitgegraven, in de letterlijke beteekenis des woords aardholen waren, die bezwaarlijk anders, dan op handen en voeten kruipende, binnengetreden konden worden. Slechts hier en daar verhief zich een klein huisje, van steen en leem gemetseld. (...) Zij behoorden echter tot de zeldzaamheden; overal elders waren het holen, die men naauwelijks goed genoeg zoude keuren om een dier tot verblijfplaats te strekken.

Treurige woningen

Maar o, wie onder die groen bemoste daken zag, aanschouwde daar eene ellende, waarvan het uitwendige der treurige woningen nog maar gedeeltelijk als afbeeldsel en zinnebeeld konde dienen. Al de jammeren die de bitterste armoede, de ruwheid en verdierlijking der menschen kunnen voortbrengen, was hier op een gehoopt. Verschoon mij van de uitvoerige beschrijving, waarbij uw hart in een zou krimpen, waarbij gij zoudt vragen: zijn er nog zulke oorden in ons Vaderland?'

De dominee gaat verder met het beschrijven van het interieur: 'Hemel, welk een schouwspel! Van het dak hingen eene menigte stroohalmen naar beneden, ruig van roet en spinnewebben, terwijl de rook, elders weder, aan het spaarzaam aangebragte spantwerk zich in vochtigheid had opgelost, dat er in dikke taaije droppels aan hing en somtijds naar beneden viel. De vloer was oneffen en op sommige plaatsen zoo van water en vuilnis doorweekt, dat het zand er tot slijk was geworden.

Van huisraad was niets, hoegenaamd niets te vinden, of gij zoudt dat roode potje, waaraan een touw tot hengsel diende, die gegoten ijzeren theeketel, waaraan de halve tuit ontbrak en een rond plankje tot deksel diende, of eindelijk dat hoopje stroo in den hoek, half vergaan en verrot, met den naam van huisraad bestempelen. Op het eene eind van dit ellendig verblijf lagen een paar zoden of plaggen smeulend bij elkander, half bedorven onder eenen grooten hoop asch.'

Jehannes Hinke Hûs

Met z'n zessen in de bedstee

Het Jehannes Hinke Hûs dat op het themapark staat, heeft een bijzondere ontstaansgeschiedenis. Op de grote steen voor het huis staat 'Jehannes-Hinke Hûs 1840'. Maar waarschijnlijk is dat het huis eerder al als plaggenhut is gebouwd. In de loop der tijd is de hut dusdanig aangepast dat er uiteindelijk een stenen huis kwam te staan.

De oorspronkelijke woning van Johannes en Hinke Jager-Hoekstra stond dicht bij de Lieuwespoel in Harkema. Het huis is gebouwd met de originele geeltjes. In het voorhuis zijn drie bedsteden. Twee daarvan waren bestemd voor de kinderen die er met minstens zes moeten hebben geslapen. De andere slaapplek was voor de ouders. Daarin bevindt zich ook een krib voor de allerkleinste. In het achterhuis is ruimte voor wat vee. Hier staat nu een uitgebreide verzameling van boerengereedschap.

S.W.A.-Hûs

Met de komst van de Woningwet in 1901 veranderde er veel op de heide. De spitketen moesten verdwijnen. Rond 1900 kreeg de regering eindelijk in de gaten hoe slecht de leefomstandigheden op het platteland konden zijn. Na 1920 worden spitketen verboden en gesloopt. In elke gemeente kwamen woningbouwstichtingen. In Achtkarspelen werd de Stichting Woningbouw Achtkarspelen (SWA) opgericht. In deze gemeente zijn 450 van dit soort huizen gebouwd. Het SWA-Hûs dat op het themapark staat, is één van de huizen die volgens deze voorschriften is gebouwd. Deze woning dateert uit 1912.

Schildersbedrijf H. van der Til

Heldere kleuren
perfect afgewerkt

- Kwaliteit in schilderwerk
- Kwaliteitsproducten
- Professioneel
- Zeer scherpe prijs
- Vakmanschap

Warmoltsstrjitte 105 | 9281 PM Harkema
www.schildersbedrijfhvandertil.nl
Telefoon: 0512 360 800
Mobiel: 06 4603 57 12

T. vd Meer Bestratingsbedrijf

Boekweitstrjitte 33
9281NC Harkema
Tel/fax 0512-844564
E-mail: t.meer26@upcmail.nl
www.vandermeerbestratingen.nl

Handelsonderneming Janto

Provinciale weg 96a
9865 AK Opende

tel. 06 46778477
handelsondernemingjanto@gmail.com
www.handelsondernemingjanto.nl

SLAGERIJ ALIE EN BRENDA

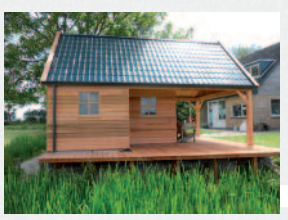
Warmoltsstrjitte 45,
9281 PL Harkema
Telefoon:0512 361 366

VEKAM HARKEMA • HOUTBOUW

www.vekam.nl

CARPORTS • SCHUREN • GARAGES •
TUINHUIZEN • DIERENVERBLIJVEN

- MAATWERK
- ONDERHOUDSVRIJ
- UW EIGEN ONTWERP
- GRATIS 3D IMPRESSIE

2800m² showterrein aanwezig

Betonwei 35 9281 KT Harkema | info@vekam.nl | 0512 363297

Glashandel & glasbewerking

HOEKSTRA

Dé glas- en spiegelspecialist!

- Glazen (schuif)deuren en -wanden
- Glazen balustrades/ balkonhekken
- Spiegels
- Spiegelwanden
- Glazen douchedeuren en -cabines
- Keukenachterwanden
- Isolerende beglazing

365 dagen per jaar, dag en nacht, ook op feestdagen vervangen
wij elke soort en ieder formaat gebroken ruit door geheel Friesland!
Bij glasbreuk bel gratis 24-uur service: 0800 - 022 66 88

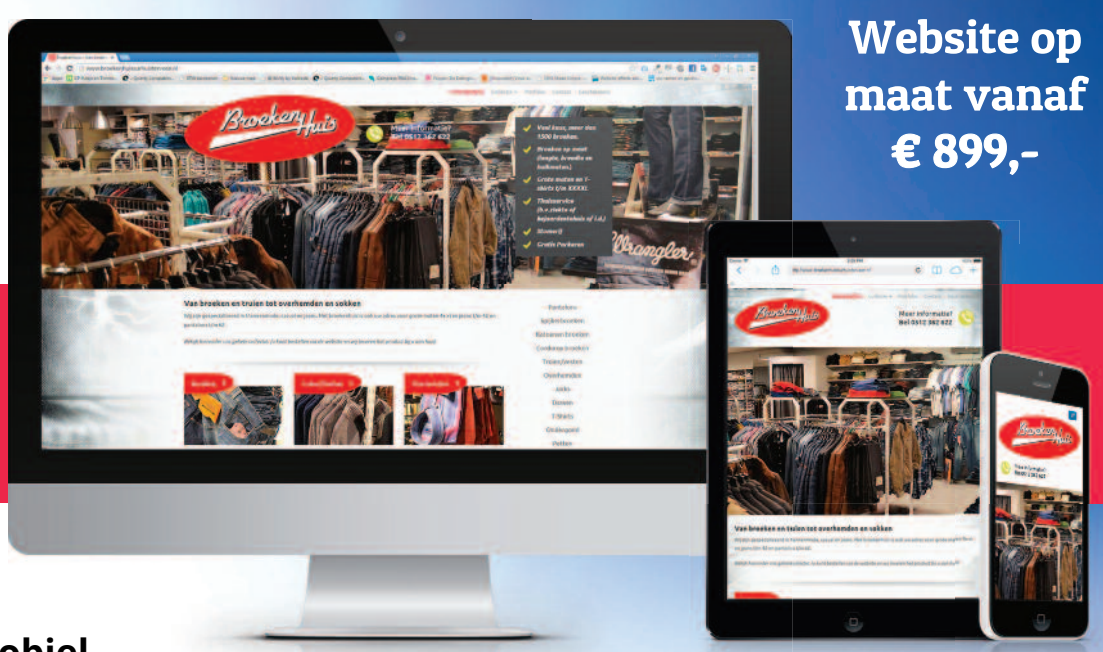
De Bosk 28 • Harkema • Tel. 0512 - 36 24 23 • Fax 0512 - 36 49 40
www.glashandelhoekstra.nl

Baas Computers

websites • drukwerk • systeembeheer

Meer omzet door middel van een moderne website of webwinkel?

- Beter scoren in Google
- Perfecte weergave op tablet en mobiel
- Zelf inhoud aanpassen
- Doordacht ontwerp afgestemd op uw klanten

Website op maat vanaf € 899,-

de Rysloane 6a
9281 KM Harkema
06 37 198 796

www.baascomputers.nl
info@baascomputers.nl
Ma t/m za: 09:00 - 21:00

Programma 2016

Gedurende het gehele jaar worden er op het themapark diverse activiteiten georganiseerd. Het programma van 2016 ziet er als volgt uit. Daarnaast zullen alle activiteiten t.z.t. nog eens in de lokale pers worden aangekondigd.

Help pake en beppe de vakantie door
In de voorjaarsvakantie logeren veel kinderen bij hun pake en beppe. De kinderen kunnen dan samen met hun grootouders naar De Spitkeet om leuke dingen te maken, zoals een plankje met daaraan een leuke truc of een vetbol in een kop en schotel. Verder kunnen ze nog diverse andere dingen doen, zoals hoepelen, steltlopen en sjoelen.
1 t.m. 4 maart 2016

Spitkeet paasfeest
Het Spitkeet paasfeest is tevens de start van elke seizoen. In elk huisje, holwoning of plaggenhut kan men van vrijwilligers tekst en uitleg krijgen over het leven, wonen en werken van de mensen rond 1900 op de Fries-Groningse Heide. De kinderen kunnen eieren zoeken, geschminkt worden en brood bakken zoals men dat in het verre verleden deed.
28 maart 2016

Museumweekend
Tijdens het museumweekend (halverwege april) is het museum te bezoeken voor € 1,- per persoon.
16 en 17 april 2016

Harmonicafestijn
In samenwerking met De Loekpoedels wordt elk jaar in juni het harmonicafestijn georganiseerd. Op het terrein en in het museum kunnen harmonicaspelers de hele dag muziek maken zoveel als ze willen. Mensen met een harmonica hebben dan vrij entree.
2 juli 2016

Geitenkeuring
In augustus vindt op het terrein van De Spitkeet de jaarlijkse geitenkeuring plaats. Uit heel Noord-Nederland komt hier een groot aantal Nederlandse landgeiten. Dit oude ras was in de jaren vijftig bijna uitgestorven, maar dankzij een uitgekiend fokprogramma lopen er tegenwoordig in ons land weer zo'n 2000 geiten rond. Vroeger was dit sterke ras de 'koe van de armen'. Hij hoort dus heel goed thuis op het Themapark.
20 augustus 2016

Oude Ambachtendag
Begin september wordt de traditionele oude ambachtendag gehouden. De beoefening van de ambachten vindt plaats in en buiten de museumhuisjes. Zo zijn er diverse demonstraties, zoals het hoefsmeden, schapendrijven, heidebeonders maken, touwdraaien en pindabranden en zijn er vele kramen aanwezig. Vanaf 16.00 uur wordt een boelgoed gehouden, dat ieder jaar een succes is. Hier worden oude voorwerpen bij opbod verkocht. Tevens kunnen de bezoekers in de huisjes gratis genieten van een heerlijk kopje beantsjebrij (bruine bonensoep) en roggebrea mei greauwen (roggebrood met kaantjes - overblijfsels van uitgebraden spek). Voor de kinderen zijn er vele kinderspelen en is er gelegenheid om in een bokkenkar mee te rijden.
3 september 2016

Fruitdag
Eind september wordt op het park van De Spitkeet de jaarlijkse fruitdag gehouden. Op het terrein van het museum staan ruim 30 fruitbomen van oude rassen, waaronder sinds kort ook enkele oude Friese rassen. Om meer bekendheid aan die oude rassen te geven wordt ieder jaar in september door de Vrienden van het Oude Fruit in samenwerking met museum De Spitkeet deze dag georganiseerd. Hier vinden dan diverse activiteiten plaats. Zo is er een tentoonstelling van een groot aantal oude fruitrassen waar bezoekers ook eigen fruit kunnen laten determineren als ze van elke soort vijf stuks meenemen.
24 september

Herfstactiviteit
18 t.m. 21 oktober

Winterfair
In december wordt de winterfair gehouden. De toegang is gratis. Op de markt worden kerst- en winterartikelen en vele lekkernijen tegen een redelijke prijs aangeboden. De museumhuisjes zijn in het sfeervol verlichte themapark open met daarin meerdere workshops en activiteiten. Op zaterdagmiddag kan men deelnemen aan het rad van avontuur.
14 t.m. 17 december

Activiteiten 2016-2018

Openluchtspel
Eén keer in de drie jaar wordt er met het sfeervolle decor van het themapark op de achtergrond een openluchtspel opgevoerd. De eerste drie openluchtspelen gingen over historisch personen uit Achtkarspelen en omgeving, zoals: IJje Wijkstra, Durk Tabak en Simke Kloosterman. De laatste keer koos de organisatie voor een geheel andere opzet. De bekende dansfilm 'Dirty Dancing' werd bewerkt tot het Friese 'Dûnsjende Wiis' met veel dans en muziek. Het volgende openluchtspel wordt in 2018 opgevoerd.

Tentoonstellingen
In principe wordt er elk jaar een tentoonstelling gehouden in de Malmoune. Omdat het themapark dit jaar 25 jaar bestaat, is er een tentoonstelling gemaakt met de titel 'Heide-folk Warberfolk'. De expositie geeft een beeld van de ontwikkelingen van de afgelopen 25 jaar en de activiteiten die er in de afgelopen jaren georganiseerd zijn.

Na dit grote succes wordt er in 2016 een expositie gehouden onder de titel 'Suze Nane Poppe'. Er zullen talloze dingen te zien zijn rond het thema geboorte. Te denken valt bijvoorbeeld aan oude kinderwagens, babykleertjes, kinderstoelen, waterkruiken en een oude weegschaal.

Basisscholen
Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe lesbrief die digitaal beschikbaar zal komen. Deze lesbrief kan gebruikt worden in combinatie met een leskist, waarin verschillende materialen uit vroegere tijd in zitten. Deze kist kan door de scholen aangevraagd worden. Na de lessen kunnen de kinderen een bezoek aan De Spitkeet brengen waar ze dan een rondleiding kunnen krijgen.

Fiets- en wandeltochten

De Spitkeet ligt in een mooie omgeving met een prachtige natuur en karakteristieke zandwegen en boomwallen. Daarom organiseert De Spitkeet het hele jaar door diverse fiets- en wandeltochten door het landschap van de Friese Wouden en het Groninger Westerkwartier. Er kan gekozen worden uit diverse afstanden.

7 mei:	Spitkeetwandeltochten (afstand 7 tot 40 km)
7 t.m. 9 juni:	Fietsdriedaagse (25 tot 30 km per dag)
juli:	Tuinenfietstocht (14 km langs tuinen in Harkema)
20 augustus:	Fiets- en wandeltochten (12,5 tot 50 km)
24 augustus:	Paard- en wagenritten
29 oktober:	Stamppotfiets- en wandeltochten (5 tot 50 km)
26 december:	Snertkuiertochten (7 tot 20 km)

Daarnaast heeft De Spitkeet diverse routes uitgezet die het hele jaar door gefietst (10 tot 53 km) en gewandeld (7 tot 25 km) kunnen worden. De routekaartjes zijn voor € 1,- verkrijgbaar bij De Spitkeet.

Renneke Wiersma...

De onmisbare spin in het web

Het Themapark wordt draaiende gehouden door de enorme inzet van zo'n tachtig vrijwilligers. Deze vrijwilligers treden op als gastheer en -vrouw in de ontvangstruimte, verzorgen het groenonderhoud, onderhouden de huisjes en maken deze schoon, registreren de museumvoorwerpen, geven rondleidingen, organiseren activiteiten en verrichten p.r.- en administratieve werkzaamheden.

Zonder deze vrijwilligers is het onmogelijk om het themapark draaiende te houden. De onmisbare spil in het web is beheerster Renneke Wiersma. Zij is de enige betaalde kracht bij De Spitkeet en heeft vooral een coördinerende functie. Zij moet ervoor zorgen dat alles op en om het park goed verloopt. Daarmee is Renneke eindverantwoordelijk voor de activiteiten, verzorgt zij de inplanning van de vrijwilligers, doet zij de inkoop en maakt ze afspraken met groepen bezoekers.

Nieuwe vrijwilligers

Ondanks het grote aantal vrijwilligers, heeft De Spitkeet nog steeds behoefte aan nieuwe vrijwilligers. Zo heeft het museum mensen nodig voor de activiteitencommissie, schoonmaak, schilderwerk, timmerwerk en baliewerkzaamheden. Belangstellenden kunnen contact opnemen met de beheerster, telefoon 06 83 41 74 14 of info@despitkeet.nl.

vuurwerkland.nl/drogeham

Agrarisch Centrum De Leyen
UW GROENE vakwinkel

De Buorren 40 • 9289 HH Drogeham
Tel:0512 331502
facebook.com/deleyendrogeham

Instituut voor
Permanent Make-up

Betonwei 1, 9281 KR Harkema
Telefoon (0512) 36 37 47
info@instituutvoorpermanentemake-up.nl
www.instituutvoorpermanentemake-up.nl

AWE Fotografie

Warmoltsstrjitte 49 Harkema www.awefotografie.nl

Albert Heijn
Surhuisterveen

autobedrijf
HALBE DE MEER

WE ♥ CITROËN

- APK ONDERHOUD EN REPARATIE
- UITDEUKEN EN SPUITEN
- VERKOOP AUTO'S EN ONDERDELEN
- GRATIS ADVIES EN DIAGNOSE
- AIRCOSERVICE

WARMOLTSSTRJITTE 38
9281 PS HARKEMA

TEL 0512 364102
WWW.HALBEDEMEER.NL

- Cursus + Examen op 1 Dag
- incl. vervoer naar het CBR
- Voor € 89,=
- (excl.examenkosten € 35,-)

1Dag-Autotheorie
Theorie Centrum Surhuisterveen

Jan Binneslaan 12
Surhuisterveen

Tel: 0512-352131
www.1dag-autotheorie.nl

JR BOUWADVIES & MANAGEMENT

Bouwmanagement
Bouwbegeleiding
Projectcoördinatie

Klyster 5
9281 MK Harkema
06 - 51 53 35 50
info@jrbouwadvies.nl
www.jrbouwadvies.nl

Oriëntatiedagen!
2015-2016

Kijk voor de Orientatiedagen op www.lauwerscollege.nl

Weet jij al wat je wilt?

OPEN DAGEN

27 januari 2016
18.30 – 21.00 uur | Locatie Grijpskerk

28 januari 2016
18.30 – 21.00 uur | Locatie Kollum

3 februari 2016
16.00 – 18.00 / 19.00 – 21.00 uur | Locatie Buitenpost

Het Lauwers College heeft alle opleidingen in huis en is een school waar jij je thuis voelt. Kom langs om informatie in te winnen, vragen te stellen en de sfeer te proeven, zodat jij de opleiding kunt kiezen die bij jou past!

Lauwers College

Locatie Buitenpost, De Hoefslag 40, tel. 0511 542415
Locatie Grijpskerk, Reitsema Burchtstraat 4, tel. 0594 212543
Locatie Kollum, Joh. Bogermanstraat 25, tel. 0511 452900

www.lauwerscollege.nl

Dé school met oog voor jouw toekomst

tiko
thuis in kinderopvang

Kinderdagverblijven
Peuterspeelzalen
Buitenschoolse opvang
Gastouderopvang

Hét adres voor professionele kinderopvang
in Achtkarspelen en Kollumerland

Voorstraat 34, Kollum
tel. : 0511 – 54 30 17

www.tikokinderopvang.nl

Stap 100 jaar terug in de tijd, geniet van de tijd van Ot en Sien

Vele arrangementen mogelijk. Bezoek onze website of kom langs voor informatie.

Openingstijden:
di-woe-don-vrij:
13.30-17.00
za: 10.00-17.00

Alle overige dagen en tijden na reservering, vanaf 10 personen.

Jan Binneslaan 84
9231 CC
Surhuisterveen
0512-340995
www.otensienmuseum.nl

WINTER AANBIEDING
Geldig van 1 november 2015 t/m 15 maart 2016
(reserveren nodig minimaal 10 personen)

- MUSEUMBEZOEK
- 2 CONSUMPTIES
- WARM BUFFET 8*
- KOPJE KOFFIE OF THEE NA

*Buffet 8 bestaat uit: Groentesoep, tomatensoep, stokbrood met kruidenboter, ijsbergsla, appelmoes, sausjes, kipfilet met satésaus, gehaktballtjes in hawaiisaus, mini loempia's, kipnuggets, nasi, bami, wedges

€ 20,00 vanaf 13 jaar
€ 14,00 4 t/m 12 jaar

Museumboerderij
Ot en Sien
www.otensienmuseum.nl

Simon Hoeksma beschrijft het leven op de heide

Wonen in een kippenhok

Dit jaar verscheen het boek 'Spitketen op de Friesch-Groningsche Heide', van amateur-historicus Simon Hoeksma. De reacties waren direct lovend: 'Een prachtig boek; Het boek geeft een goede beschrijving van het leven op de heide; Dit boek had al veel eerder moeten verschijnen.'

Het boek behandelt de geschiedenis van het wonen, leven en werken op de arme Fries-Groningse heide in het grensgebied van Achtkarspelen, Smallingerland en Grootegast. Hoeksma is erin geslaagd een goed beeld te schetsen van het moeilijke leven op de heide, de slechte woonhutten en de enorme armoede.

Pure armoede

Op het grensgebied van Fryslân en Groningen lag vroeger een uitgestrekt heidegebied, dat was ontstaan na afloop van de verveningen. Het was een verlaten gebied, tot het moment dat er mensen in deze streek kwamen wonen. Mensen voor wie nergens anders plaats was. Ze bouwden schamele plaggenhutten, die als woningen moesten dienen.

Jelle Dam

Johannes Antonie Visscher

De woon- en leefomstandigheden op de heide waren erbarmelijk. Er was sprake van pure armoede. De werkgelegenheid was laag. En zij die wel werkten hadden het niet veel beter. De arbeidsomstandigheden waren bijzonder slecht. Bovendien waren er geen sociale voorzieningen en op mededogen van kerk en overheid hoefde men ook al niet te rekenen.

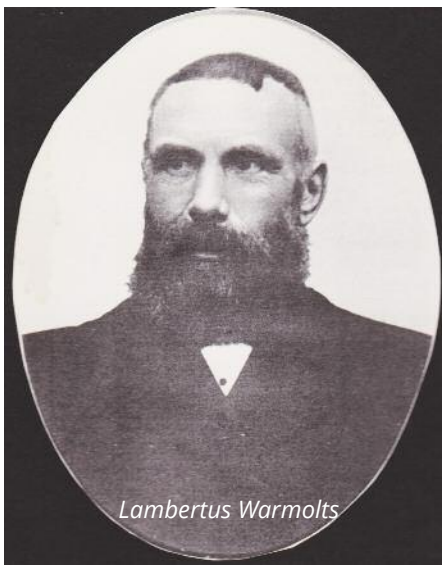
Leiders

Simon Hoeksma schetst een levendig beeld van hoe de mensen op de heide leefden en hoe ze aan de kost kwamen. Daarnaast besteedt de schrijver aandacht aan de enkeling die zich wel heeft ingezet voor de armlastigen. Zo beschrijft hij onder mee evangelist Lambertus Warmolts, dominee Johannes Antonie Visscher, dominee Sybillus Catharinus Kijlstra en timmerman en socialistisch voorman Jelle Dam. Zij allen waren begaan met het lot van de heidebevolking. Ook enkele 'buitenstaanders' als Ferdinand Domela Nieuwenhuis en Tjeerd Stienstra speelden een belangrijke rol.

Foto Fokke Ophuis

Het boek vertelt verder hoe er door de sociale wetgeving, in de loop van de twintigste eeuw, langzaamaan verbeteringen optraden. De plaggenhutten werden vervangen door stenen woningen. Rond 1920 waren alle plaggenhutten op de heide verdwenen. Maar het heeft nog tot aan de zestiger jaren geduurd voordat iedereen fatsoenlijk was gehuisvest. Tot aan die tijd woonden er nog steeds mensen in kleine eenkamerwoningen en houten onderkomens als keten en kippenhokken.

Lambertus Warmolts

Indeling boek

In het boek wordt achtereenvolgens aandacht geschonken aan: de veenvorming en de vervening; de werkzaamheden in het veen; de ontwikkeling van de veenontginning en bewoning van de heidedorpen; de slechte woonomstandigheden in plaggenhutten en te weinig inkomsten voor voeding en kleding; de werkzaamheden van de heidebevolking en de karige ondersteuning; de maatschappelijke ontwikkelingen: cultuur, gezondheid, kerk, onderwijs en politiek; de periode van opbouw en het ontstaan van het themapark en museum.

Het boek is te koop voor € 17,50 (hard kaft) en € 10,- (zacht kaft) bij De Spitkeet te Harkema en Boekhandel Douma te Surhuisterveen.

Wonen in de malmoune

De Malmoune was een huis, dat bestond uit vier éénkamer-woningen en aan vier gezinnen huisvesting bood. Het gebouw stond ten westen van de Mûntsegroppe, in de buurt van de boerderij met huisnummer 18. In 1958 stak burgemeester Hans van Ek de bouwvallige woning in brand om aandacht te vestigen op het krottenvraagstuk.

In 2013 /2014 werd op het terrein van Themapark De Spitkeet de Malmoune opnieuw opgebouwd door leerlingen van de Friese Poort onder toezicht van Bouwbedrijf Kootstra en Van der Veen. Ook Zweedse uitwisselingsstudenten werden bij de bouw ingezet. Daarnaast werd er ook veel werk verzet door vrijwilligers.

Vier wieken

De naam van de Malmoune wordt op verschillende manieren verklaard. De ene is dat de Malmoune een vierkant gebouw was: Als alle deuren open stonden leek het net een molen met vier wieken. Een andere verklaring is dat de woning aan de noordkant kouder was dan de andere drie woningen. Nieuwe bewoners kwamen aan de noordkant te wonen. Als er één van de andere huizen leeg kwam te staan, schoven de noordelijke bewoners door naar deze leegstaande woning. Het gebouw deed daarom denken aan een draaimolen.

Tijdens de viering van het 25-jarig bestaan op 17 april jl. is de nagebouwde Malmoune geopend door burgemeester Gerben Gerbrandy en oud-bewoner Wopke van den Bosch.

Klaas de Poel

Opslagbedrijf

Youngtimers

Website opslag: www.klaasdepoel.info
Website verkoop: www.klaasdepoel.com

Verzinkerij Schippers bv

Reitsmastrjitte 56c, Postbus 4
9280 AA Harkema (Fr.)
Tel.: 0512-361518
Fax: 0512-364550

SHB VASTGOED BV

Postbus 32
9280 AA Harkema

T 06 - 11 91 39 08
F 0512 - 33 18 62
E info@shbvastgoedbv.nl
I www.shb-bouwprojecten.nl

Henstra
METSELWERKEN
Flaekstrjitte 27 9281 NJ Harkema

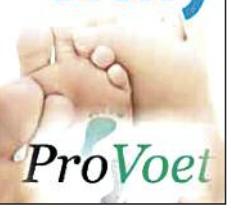
RS
TEGELWERKEN

RICHARD SPINDER VOOR AL U TEGELWERK EN LEVEREN VAN WAND EN VLOERTEGELS

Telefoon 06-20080384
Warmolsstrjitte 42•9281 PS Harkema

Pedicuresalon Willy

Willy de Haan
medisch pedicure
Pauloane 6
9281 RX Harkema
Tel. 0512-363413

Achtkarspelen feliciteert Themapark De Spitkeet met hun 25-jarig jubileum!

achtkarspelen
GEMEENTE

Ontdek Achtkarspelen. Onderdeel van het Nationaal landschap De Noardlike Fryske Wâlden. Gelegen in het mooiste gebied van de provincie: Noordoost Fryslân.

In Achtkarspelen is het aangenaam wonen, werken en recreëren. Achtkarspelen biedt indrukwekkend veel ruimte, werkgelegenheid en moderne voorzieningen. Bovendien is Achtkarspelen via weg, water, spoor én digitaal uitstekend bereikbaar.

www.achtkarspelen.nl

INSTALLATIETECHNISCH HANDELSBURO
S. DE GRAAF

Voor al uw installatiewerkzaamheden en materialen op het gebied van:

- Centrale Verwarming
- Sanitair
- Dakbedekking
- Water en Gasleiding
- Riolering
- Zinkwerken

BEGELEIDING EN ADVIES BIJ ZELFWERKZAAMHEDEN
KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP
HANDELSBURODEGRAAF.NL
WARMOLTSSTRJITTE 14 9281 PR HARKEMA 0512 - 36 41 75

WD | VOEGBEDRIJF W.DIJKSTRA

NIEUWBOUW RENOVATIE IMPREGNEREN

HARKEMA 0612769719
DIJKSTRA01@KPNPLANET.NL

STICHTING WONINGBOUW ACHTKARSPELEN

Uw partner

Voor aantrekkelijk wonen in een natuurlijke omgeving

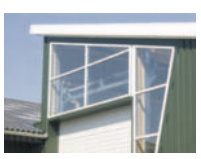
STICHTING WONINGBOUW ACHTKARSPELEN

Zwanebloem 5 - 9285 LZ Buitenpost
Postbus 9 - 9285 ZV Buitenpost
Tel.: 0511-549511 - Fax: 0511-541210

E-mail: swa@woningbouwachtkarspelen.nl
www.woningbouwachtkarspelen.nl

BIJKON
Dak & Wand

- lengtes tot 5 meter op voorraad
- diverse kleuren en accessoires
- uit voorraad leverbaar, ook aan particulieren

Openingstijden
maandag tot vrijdag:
van 7.30 - 16.45
zaterdag:
van 8.30 - 12.00

www.BIJKON.nl

Nijewei 99 - 101 | Harkema
0512 - 36 05 71

BIJKON
Renovatie

Is uw bedrijfspand gedateerd of toe aan een flinke onderhoudsbeurt? Wilt u een moderne uitstraling?

Bijkon Renovatie realiseert met relatief geringe ingrepen een ware metamorfose. Laat u verrassen door de mogelijkheden.

www.BIJKON.nl

Nijewei 99 - 101 | Harkema
0512 - 36 28 55

Vrijwilligers aan het woord

“Efkes noflik prate mei in bakje kofje“

Zonder vrijwilligers geen museum en themapark. De Spitkeet heeft bijna 80 vrijwilligers. Zij komen uit verschillende dorpen en variëren in leeftijd van 17 tot 85 jaar. Zonder al die anderen tekort te willen doen, nemen we er vier onder de loep. Om te beginnen met Rinze Dijkstra...

Begin 2015 had Harkema nog maar nauwelijks vernomen dat Rinze afscheid had genomen als directeur van basisschool 'De Finneblom' in Boornbergum of hij werd gevraagd om te gidsen op het themapark. “Hy hat no fêst wol wat tiid oer.” En dus wordt er vanaf medio 2015 op gezette tijden een beroep op Rinze gedaan om voor groepen rondleidingen te verzorgen.

“Samen met de andere gidsen geef ik de mensen een toelichting op hetgeen zij zien op het themapark. Gelukkig plant beheerster Renneke Wiersma de gidsen altijd zo in dat het voor ons ook plezierig is inzetbaar te blijven.”

Feest der herkenning

Volgens Rinze is het themapark voor veel mensen een feest der herkenning: “Veel zaken in het themapark hebben een jonge historie en ligt nog maar kort achter ons. Dit is tevens de reden waarom het gidsenwerk zo leuk is. Van -met name- oudere bezoekers krijg je veel informatie terug van oude gebruiken en gewoonten zoals ze die zelf hebben meegemaakt. Als liefhebber van de sociaal-economische geschiedenis van deze regio kan ik geweldig genieten van deze verhalen.”

Voor Rinze zit er ook een persoonlijk tintje aan het gidsenwerk:
“Mijn eerste standplaats als leerkracht was aan basisschool 'It Holdersnêst' in Harkema. Daarna volgden directiefuncties in onder andere Augustinusga en Houtigehage. Ik vind het prachtig om zo nu en dan ouders en oud-leerlingen uit die periode weer te ontmoeten. Bovendien had ik al landgeiten lopen op de plek van wat later het themapark zou worden.

Het voelt altijd goed om naar het themapark te komen. Fijne collega-gidsen en overige medewerkers maken het werk ontspannend. 'Efkes noflik prate mei in bakje kofje derby' en 'doch mar gewoan', zo kenmerkend voor deze streek..”

25-jarig jubileum maakt AED mogelijk

Spitkeet blij met donateurs en sponsoren

De Spitkeet beschikt over een groot aantal donateurs. Deze donateurs leveren een belangrijke bijdrage aan de exploitatie van het museum. Voor € 15 per jaar hebben donateur en gezin vrij toegang tot het museum. Naast de donateurs prijst het museum zich ook gelukkig met z'n sponsoren. Zo zijn er sponsoren die goederen in natura beschikbaar stellen; die korting op leveranties geven of geld doneren voor bijvoorbeeld het uitgeven van het jaarverslag.

In de afgelopen 25 jaar zijn er bovendien heel wat sponsoren geweest die een bijdrage hebben geleverd aan de verschillende projecten die op het themapark zijn gerealiseerd. Een woord van dank is hier dan ook op zijn plaats, want zonder deze sponsoren zouden deze projecten niet van de grond zijn gekomen.

Training V.M.T.A.

Ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum heeft De Spitkeet diverse giften ontvangen. Daarvan heeft het themapark een AED kunnen aanschaffen. Inmiddels is deze kosteloos geplaatst door Geert Visser van Visser Medical Training en Advisering (V.M.T.A.) uit Surhuisterveen. Bovendien heeft Visser aangeboden de opleiding en instructie van de AED voor zijn rekening te nemen.

V.M.T.A. geeft veiligheidsopleidingen en ondersteunt bedrijven betreffende veiligheidskundige onderwerpen. Zo geeft V.M.T.A. onder meer cursussen bedrijfshulpverlening en ondersteunt het bedrijven met bekende managementsystemen zoals ISO, OHSAS en VCA certificeringen.

Belastingvoordeel

Donateurs en sponsoren maken het mogelijk plannen te maken voor de toekomst. En die zijn er genoeg. Zo is door het groeiende aantal bezoekers de ontvangstruimte nu al weer te klein, en dan met name de keuken. Daarom wil het bestuur 'It Skieppehok' uitbreiden. Het bestuur doet dan ook een oproep aan bedrijven en particulieren om dit bouwproject te steunen. Doordat Themapark De Spitkeet een culturele instelling met de ANBI-status is, vallen sponsoring en giften onder de zogenaamde geefwet.

Deze wet levert de volgende belastingvoordelen op: Particuliere donateurs kunnen 25% extra giftenaftrek krijgen voor een gift van maximaal € 5.000, dus ten hoogste € 1.250 extra belastingaftrek.

Bedrijven die giften doen kunnen 50% extra giftenaftrek krijgen voor een gift van maximaal € 5.000, dus ten hoogste € 2.500 extra belastingaftrek.

Bedrijven en particulieren die het museum willen ondersteunen kunnen contact opnemen met de penningmeester via info@despitkeet.nl.

Vrijwilligers Wietske Terpstra, Tjidsger Postma & Albert Veenstra:

'Met elkaar zijn we één grote familie'

WIETSKE TERPSTRA

Welke functie heeft Wietske Terpstra?
“Achter de bar en in de bediening.”

Woonachtig in? “Surhuisterveen.”

Hoelang doe je dit al? “Sinds mei 2011.”

Hoe ben je bij De Spitkeet gekomen?
“Ik heb mij zelf aangemeld. Ik had veel positieve verhalen over De Spitkeet gehoord.”

Waarom ben je vrijwilliger geworden?
“Ik vind het leuk om met allerlei mensen in contact te komen.”

Werkzaamheden? “In de eerste plaats het ontvangen en bedienen van bezoekers. Maar ook werkzaamheden als afwassen en stofzuigen.”

Hoeveel uren per week? “Elke dinsdag sta ik samen met Aly Rekker de hele dag achter de bar, dus gemiddeld acht uren per week. Daarnaast assisteer ik bij bijzondere evenementen.”

Leukste ervaring? “De goede samenwerking met de anderevrijwilligers. Met elkaar vormen we een gezellige familie.”

Wietske actief op de oude ambachtendag

TJIDSGER POSTMA

Welke functie heeft Tjidsger Postma?
“Medewerker bouw en onderhoud, parkeerwacht en verder alle voorkomende werkzaamheden.”

Woonachtig in? “Harkema.”

Hoelang doe je dit al? “Ongeveer 15 jaar.”

Waarom ben je vrijwilliger geworden?
“Doordat mijn vrouw er al was, ben ik ook als vrijwilliger bij De Spitkeet gekomen. De voornaamste reden was: het behoud van het park, maar ook de gemoedelijke sfeer die er hangt: 'alles mag, niks moet'.”

Werkzaamheden? “Helpen bij de bouw van nieuwe objecten en het onderhoud van de bestaande huisjes. Verder ben ik parkeerwacht als er veel bezoekers worden verwacht.”

Hoeveel uren per week? “Dat is afhankelijk van de werkzaamheden. Ik ben in ieder geval elke woensdagmiddag aanwezig wanneer we met een grote groep vrijwilligers met het onderhoud bezig zijn.”
Leukste ervaring? De opening van It Skieppehok. Hierdoor konden de bezoekers voortaan ontvangen worden in een ruim bezoekerscentrum in plaats van het veel te kleine Jelle Dam Hûs.

Tjidsger in actie als parkeerwacht

ALBERT VEENSTRA

Welke functie heeft Albert Veenstra?
“Ik heb niet echt een bepaalde functie. Ik ben vaak aanwezig bij de grotere evenementen, zoals het paasei-zoeken, de oude ambachtendag en de winterfair. En soms help ik mijn opa en oma op 's zondags in de catering.

Woonachtig in? “Surhuizum. Op ongeveer 7 kilometer van De Spitkeet en 20 minuten fietsen.”

Hoelang doe je dit al? “Ongeveer 5 jaar.”

Waarom ben je vrijwilliger geworden?
“Mijn opa en oma waren al vrijwilligers. Voor mij begon het toen mijn ouders werden gevraagd om mee te helpen tijdens de oude ambachtendag. Destijds nam mijn vader een tractor en een paar oude motoren mee ter demonstratie. Vanaf dat moment ben ik elk jaar meegegaan.”

Leukste ervaring? “Ik vind het super leuk om contact te hebben met bezoekers. Met daarbij de waardering. Ze vinden het erg leuk dat je als 17-jarige vrijwilligerswerk doet.”

Werkzaamheden? “Ik ben 'vliegende keep' en help overal waar het kan. Zo voorzie ik tijdens de ambachtendag de vrijwilligers van de benodigde spullen en maak ik bij het broodbakken de stokken schoon. En op een gewone zondag de catering en alles wat daarbij komt kijken.

Hoeveel uren per week? “Ik ben er niet elke week, meestal alleen met evenementen. En zo nu en dan op een zondag.”

Leukste ervaring? “Ik vind de open dagen en evenementen altijd erg leuk. In september werd op het themapark het toneelstuk 'Dûnsjen-de wiis' bgespeeld. Hier heb ik verschillende avonden geholpen met de catering. Dat was erg leuk.”

Albert Veenstra

Het is comfortabel wonen in een traditioneel gebouwde woning. Energiebewust, duurzaam, optimaal geïsoleerd en milieuvriendelijk. Vrijstaand of 2/1 kap.

Neem contact met ons op voor een schetsontwerp en bouwadvies.

Ook voor onderhoud, verbouw en uitbreiding: bezoek ons bouwadvies en informatiecentrum "ENERGIE BEWUST BOUWEN"

Vrijwilligers, medewerkers en bestuur: gefeliciteerd met 25 jaar thema-park "De Spitkeet"!

De Bouw maakt het

ENERGIE BEWUST BOUWEN

:slim Dwaande
www.slimdwaande.nl

VOF BOUWBEDRIJF
KOOTSTRA VAN DER VEEN

NIJEWEI 62 - HARKEMA • 0512 - 362906 • WWW.KOOTSTRAVANDERVEEN.NL